

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять та самостійної роботи
з дисципліни
«РЕСТАВРАЦІЯ АРХІТЕКТУРНИХ ОБ'ЄКТІВ»
(для студентів спеціальності 191 – Архітектура та містобудування)

Харків – ХНУМГ ім. О. М. Бекетова – 2020

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Реставрація архітектурних об'єктів» (для студентів спеціальності 191 – Архітектура та містобудування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. : Б. І. Божинський, О. С. Шушлякова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 18 с.

Укладачі: канд. арх., доц. Б. І. Божинський,
канд. арх. О. С. Шушлякова.

Рецензент

О. В. Смірнова, кандидат архітектури, доцент кафедри архітектури будівель і споруд та дизайну архітектурного середовища Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою архітектури будівель і споруд та дизайну архітектурного середовища, протокол № 13 від 25 червня 2020 р.

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Зміст навчальної дисципліни за змістовими модулями та темами	5
2 Організаційно-методичні рекомендації	6
3 Структура організації та змісту занять	6
4 Засоби контролю та структура залікового кредиту	14
Список використаних і рекомендованих джерел	16
Реставраційні терміни	17

ВСТУП

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни **«Реставрація архітектурних об'єктів»** для студентів спеціальності 191 – Архітектура та містобудування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є актуальні проблеми збереження культурної спадщини, як важливішої проблеми, що постає перед суспільством, використання сучасних методів і прийомів виконання проєктів реставрації пам'яток архітектури та засобів виконання реставраційних робіт архітектурних об'єктів з застосуванням новітніх технологій у відповідності до сучасного рівня розвитку і можливостей суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки:

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на такі дисципліни: «Новації та традиції у забудові історичних міст», «Законодавство та архітектурно-проєктна справа», «Комплексне архітектурне проєктування», «Реконструкція історичного середовища».

Дисципліна **«Реставрація архітектурних об'єктів»** складається з таких змістових модулів (далі – ЗМ):

Змістовий модуль 1

Основи та етапи наукової реставрації архітектурних об'єктів

Змістовий модуль 2

Головні методи розробки проєктів реставрації архітектурних об'єктів

Змістовий модуль 3

Засоби та прийоми здійснення реставраційних процесів

Метою викладання навчальної дисципліни «Реставрація архітектурних об'єктів» є опанування студентами знань, вмінь та навичок в галузі наукових досліджень та проєктних розробок з реставрації та пристосування пам'яток архітектури. Вивчення як загальних принципів реставрації пам'яток архітектури, так і практичних галузей діяльності, безпосередньо пов'язаних з дослідженням пам'яток архітектури, проєктуванням та здійсненням реставраційних робіт.

Програмним результатом навчання є вміння розробляти комплексні проєкти реконструкції та реставрації об'єктів архітектури різних типів та інтер'єрів.

Результатами навчання за дисципліною є вміння студентів розробляти проєкти модернізації та реновації архітектурних комплексів з оцінкою впливів на навколишнє середовище з використанням прийомів архітектурно-екологічної реабілітації. Також важливим результатом навчання є вміння

студентів застосовувати сучасні методи й прийоми щодо розробки проектів реставрації та пристосування пам'яток архітектури.

1 ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ ТА ТЕМАМИ

Модуль 1 Реставрація архітектурних об'єктів

Змістовий модуль 1

Основи та етапи наукової реставрації архітектурних об'єктів

Розглядаються основні задачі та складові реставраційного проектування в рамках сучасного наукового архітектурно-містобудівного значення. Вивчаються основні види фіксації пам'яток архітектури, методи виконання обмірів, етапи розробки програми дослідження пам'ятки архітектури. Аналізуються етапи та послідовність проведення історико-бібліографічних та історико-архівних досліджень, вивчається процес проведення історико-графічного аналізу об'єктів культурної спадщини.

Тема 1.1 Основні поняття й визначення реставрації об'єктів культурної спадщини.

Тема 1.2 Головні цілі та мета сучасних тенденцій реставрації пам'яток архітектури.

Тема 1.3 Загальні принципи науково обґрунтованого підходу до реставрації пам'яток архітектури.

Змістовий модуль 2

Головні методи розробки проектів реставрації архітектурних об'єктів

Визначаються основні методи натурних досліджень пам'яток архітектури, та методи вирішення завдань пошуку аналогів архітектурного об'єкту, що підлягає реставрації. Розглядаються специфічні особливості вивчення пам'яток архітектури за допомогою розкриттів, зондажів та шурфів. Розглядаються методи фіксації результатів натурних досліджень архітектурних об'єктів.

Тема 2.1 Специфіка та основні методи організації досліджень пам'яток архітектури.

Тема 2.2 Спеціалізовані інженерно-технологічні дослідження науково-проектної документації на проведення робіт по збереженню об'єкту історико-культурної спадщини.

Тема 2.3 Закономірності вибору видів ремонтно-реставраційних робіт пам'яток архітектури.

Змістовий модуль 3

Засоби та прийоми здійснення реставраційних процесів

Предметом вивчення у даному тематичному блоці є теоретичний та практичний досвід формування проектів реставрації архітектурних об'єктів та методика практичного здійснення реставраційних процесів. Розглядаються принципи вибору варіанту реставрації та наукове обґрунтування проектних

рішень. Специфіка вибору видів ремонтно-реставраційних робіт пам'яток архітектури. Визначаються особливості здійснення проекту реставрації, розробка проектів музефікації та пристосування пам'яток архітектури.

Тема 3.1 Головні види ремонтно-реставраційних робіт та методи відтворення пам'яток архітектури.

Тема 3.2. Конструктивні основи інженерної реставрації архітектурних об'єктів. Сучасні технології і будівельні матеріали в реставрації архітектурних об'єктів.

2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Методика викладання курсу «Реставрація архітектурних об'єктів» передбачає роботу в діалоговому режимі викладача зі студентами та розрахована на 20 годин лекцій, 20 годин практичних занять та 80 годин самостійної роботи.

Для розуміння студентами структури навчального процесу та зв'язку практичних занять і самостійної роботи з лекційними заняттями даний розділ подається у вигляді структурно-змістовних таблиць, що включають інформацію про зміст, структуру і розподіл за темами занять та короткі рекомендації до виконання практичних завдань та організації самостійної роботи.

3 СТРУКТУРА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗМІСТУ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямованого на формування вмінь та навичок виконання певних видів роботи. За кожною темою проводяться практичні заняття (табл. 1), на яких формуються у студентів уміння та навички практичного застосування теоретичних положень навчальної дисципліни шляхом індивідуального виконання графічно-аналітичних завдань.

Таблиця 1 – Структура організації та зміст практичних занять

Види навчальних занять	Години	Тематика, зміст та методичні вказівки з проведення практичних занять та самостійної роботи
1	2	3
Модуль 1 Реставрація архітектурних об'єктів		
Змістовий модуль 1		
Основи та етапи наукової реставрації архітектурних об'єктів		
Лекція Тема 1.1 Основні поняття й визначення реставрації об'єктів культурної спадщини	2	Мета, задачі та зміст реставрації, складові реставраційного проектування. Процеси розвитку наукової реставрації. Попередні дослідження пам'ятки архітектури. Історико-бібліографічні та історико-архівні дослідження пам'ятки архітектури.

Продовження таблиці 1

1	2	3
Практичні заняття Організація проведення попередніх робіт в процесі розробки проекту реставрації пам'ятки архітектури.	2	Методика джерелознавчої роботи в реставраційному проектуванні. Ознайомлення зі структурою архіву, системою організації <i>іконографічного, картографічного та документального</i> зібрань. Освоєння методики <i>історико-архівних</i> досліджень, які виконуються з метою виявлення чи вивчення раніше не опублікованих письмових, картографічних та інших джерел щодо об'єкта реставрації. Набуття практичних навичок з проведенням <i>історико-бібліографічних досліджень</i> з метою зібрання та вивчення опублікованих даних щодо пам'ятки архітектури. Результати досліджень аналізуються, узагальнюються та оформляються у вигляді звіту – <i>історичної довідки</i>. Історична довідка повинна включати історичну і хронологію об'єкта, список усіх вивчених бібліографічних та архівних джерел та можливих ілюстрацій. Розробка програми дослідження пам'ятки архітектури. Вибір об'єкта дослідження. Під керівництвом викладача вибирається об'єкт дослідження, визначаються основні положення щодо порядку виконання наукових та проектних розробок щодо порядку виконання наукових та проектних розробок щодо його реставрації. На основі результатів попередніх досліджень проводиться історико-графічний аналіз. На основі них даних розробляється <i>програма дослідження пам'ятки архітектури, автентичність</i> (ступінь збереження первісних конструкцій і матеріальних складових будівлі), а також для передбачення необхідності фіксації всіх змін (перебудов, втрат, нашарувань). <i>Завдання виконують у вигляді графічної роботи на аркуші формату А3</i>

Продовження таблиці 1

1	2	3
Самостійна робота	9	У межах даної теми самостійна робота складається з пошуку та аналізу науково-практичного досвіду за темою лекції та оформлення графічного завдання, виконаного на практичному занятті. Збір відомостей щодо об'єкта дослідження.
Лекція Тема 1.2 Головні цілі та мета сучасних тенденцій реставрації пам'яток архітектури	2	Види фіксації пам'яток архітектури. Методи виконання обмірів. Виконання обмірних креслень.
Практичні заняття Види фіксації пам'яток архітектури та особливості виконання обмірних креслень.	2	Схематичні обміри пам'ятки архітектури для визначення гіпотези реставрації (проводиться в натурі на досліджуваних пам'ятках архітектури). В залежності від розробленої програми дослідження; пам'ятки обирається вид фіксації його сучасного вигляду; <i>схематичний обмір, архітектурний обмір, архітектурно-археологічний обмір</i> . При керівництвом викладача проводяться обміри пам'ятки архітектури, на основі яких складаються <i>кроки</i> . Здійснюються фотофіксація та замальовки об'єкта. Виконання обмірних креслень на основі кроків, складених за результатами натурних обмірів. За матеріалами натурних досліджень, обмірів фотофіксації та замальовок виконуються <i>обмірні креслення</i> об'єкта, що фіксують сучасний стан пам'ятки архітектури. Креслення виконуються з <i>фіксацією всіх пошкоджень, порушень, видимих закладок, забудов та інших змін у первісному вигляді пам'ятки архітектури</i> фіксуються також все конструктивні зміни: тріщини, просадки, деформація конструкцій та елементів. <i>Завдання виконують у вигляді графічної роботи на аркуші формату А3.</i>

Продовження таблиці 1

1	2	3
Самостійна робота	9	Натурні обстеження пам'ятки архітектури, замальовки, фото фіксація.
Лекція Тема 1.3 Загальні принципи науково обґрунтованого підходу до реставрації пам'яток архітектури	3	Вивчення пам'ятки за допомогою зондажів. Фіксація зондажів. Фотофіксація.
Практичні заняття Натурне дослідження пам'яток архітектури, виконання зондажів, шурфів тощо.	3	Виявлення та вивчення аналогів при реставрації пам'яток архітектури. Для обґрунтованого вирішення питань як повного відтворення первісного вигляду пам'ятки архітектури, так і її окремих елементів, що втрачені і при цьому не зафіксовані в іконографічних документах, здійснюється пошук <u>аналогів</u> архітектурного об'єкту, що підлягає реставрації. Для максимальної достовірності результатів такої роботи пошук аналогів обмежується по території, часу створення і т. ін. Як правило, в першу чергу вивчаються будівлі того ж автора, близькі по часу побудови, стилю, функціональному типу.
Самостійна робота	10	Графічне зображення результатів зондажу.
Змістовий модуль 2		
Головні методи розробки проєктів реставрації архітектурних об'єктів		
Лекція Тема 2.1 Специфіка та основні методи організації досліджень пам'яток архітектури	2	Наукове обґрунтування проєктних рішень. Вибір варіанту реставрації.
Практичні заняття Архівне дослідження пам'яток архітектури і складання її історичної довідки. Метод аналогії при реставрації пам'яток архітектури.	2	Обґрунтування та вибір варіанту проєктного рішення. На основі зібраних архівних даних, натурних обстежень, пошуку аналогів та варіантів графічної реставрації пам'ятки архітектури, з урахуванням результатів публічного обговорення на заняттях

Продовження таблиці 1

1	2	3
		обґрунтовується <i>вибір варіанту реставрації</i> об'єкта: реставрація на первісний вигляд або ж на якийсь із періодів його існування, повна або часткова <i>реставрація, відновлення, консервація</i> тощо. Основні стадії реставраційного проектування. На основі обраного варіанту реставрації пам'ятки та матеріалів обміру, зондажів, пошуку аналогів, а також графічної реставрації <i>розробляється ескізний проект реставрації</i> пам'ятки архітектури. При цьому обов'язково повинні враховуватися всі виявлені втрати, перебудови, деформації та інші зміни, котрі позначилися на зовнішньому та внутрішньому вигляді пам'ятки архітектури.
Самостійна робота	9	Вивчення методичної літератури, виконання графічної роботи.
Лекція Тема 2.2 Спеціалізовані інженерно-технологічні дослідження науково-проектної документації на проведення робіт по збереженню об'єкту історико-культурної спадщини	2	Методичні основи роботи з вивчення аналогів. Вибір науково обґрунтованих аналогів. Графічна реконструкція як метод дослідження
Практичні заняття Особливості графічної реконструкції та реставрації, як метода дослідження пам'ятки архітектури.	2	Графічна реставрація пам'яток архітектури. На основі історико-архівних натурних досліджень та вивчення аналогів (по альбому-каталогу пам'яток архітектури міста Харкова та натурним пошукам) виконується <i>графічна реставрація</i> досліджуваної пам'ятки архітектури. Графічна реставрація, що є одним із методів дослідження пам'яток архітектури, а також обов'язковою стадією при розробці проекту реставрації,

Продовження таблиці 1

1	2	3
		– виконується у вигляді креслень в масштабі 1:50 (1:100). Креслення базуються на результатах фіксаційних обмірів. Вони включають зображення всіх фасадів, а також необхідної кількості розрізів та планів, які зображують зовнішній вигляд і конструктивні особливості пам'ятки архітектури при спорудженні. При значних перебудовах графічна реставрація виконується на кожний з періодів існування пам'ятки. <i>Завдання виконується у вигляді графічної роботи на двох аркушах формату А3.</i>
Самостійна робота	9	Вивчення аналогів в архітектурі міста Харкова в натурі.
Лекція Тема 2.3 Закономірності вибору видів ремонтно-реставраційних робіт пам'яток архітектури	3	Основні стадії реставраційного проектування. Ескізний проект реставрації.
Практичні заняття Метод пропорціювання, як засіб дослідження особливостей об'ємно-просторової композиції пам'яток архітектури	3	Проект реставрація пам'яток архітектури. На заняттях обговорюється та затверджується ескізний; варіант проектного рішення. На його основі розробляється <i>робочий проект реставрації</i> архітектурного об'єкту. При цьому враховуються всі зауваження та нова інформація, що з'явилася під час додаткових досліджень пам'ятки (цей процес в реставрації продовжується на всіх етапах розробки і реалізації проекту). Серед головних задач робочого проектування – не тільки відтворення зовнішнього вигляду пам'ятки, але й максимальне збереження її матеріальної першооснови- автентичності. <i>Завдання виконується у вигляді графічної роботи на двох аркушах формату А3.</i>

Продовження таблиці 1

1	2	3
Самостійна робота	10	Виконання графічної роботи. Вивчення рекомендованої літератури.
Змістовий модуль 3		
Засоби та прийоми здійснення реставраційних процесів		
Лекція Тема 3.1 Головні види ремонтно-реставраційних робіт та методи відтворення пам'яток архітектури	3	Особливості реалізації проекту реставрації. Науковий звіт про реставрацію. Виконавчі креслення.
Практичні заняття Головні засоби наукового обґрунтування проекту реставрації. Склад та послідовність виконання проекту реставрації.	3	Інженерно-технічні заходи при реставраційному проектуванні. В межах продовження роботи над графічною роботою перед студентами ставиться навчальна задача щодо розробки <i>додаткових інженерно-технічних заходів</i> , необхідність яких може виникнути при реалізації проекту. Це можуть бути знайдені в процесі реалізації проекту скриті дефекти конструкції, раніш не виявлені закладення, деформації і т. ін. На основі одержаних у лекційному курсі знань студент повинен розробити в ескізній формі додаткові проектні пропозиції з усунення цих дефектів або ж з корегування проектного рішення щодо відношення елементів декору. Науковий звіт про реставрацію. Корегування проекту, пов'язано з постійно одержуваною новою інформацією щодо зовнішнього вигляду та технічного стану окремих елементів об'єкта, що реставрується, – одна з особливостей реставраційного процесу. Для фіксації всіх змін до проекту студентами під час практичних занять складається <u>науковий звіт</u> про реставрацію архітектурного об'єкта, в якому в порядку надходження описуються зміни по проекту.

Закінчення таблиці 1

1	2	3
Самостійна робота	12	Виконання наукового звіту.
Лекція Тема 3.2 Конструктивні основи інженерної реставрації архітектурних об'єктів. Сучасні технології і будівельні матеріали в реставрації архітектурних об'єктів	3	Основні методи збереження пам'ятки архітектури після реставрації. Розробка проекту пристосування пам'ятки архітектури. Музеєфікація пам'яток архітектури.
Практичні заняття Інженерно-конструктивні основи реставрації архітектурних об'єктів. Пристосування архітектурних об'єктів після реставрації	3	Пристосування та музеєфікація пам'яток архітектури після реставрації. З урахуванням цінності, технічного стану та типологічних особливостей об'єкта розробляється <u>проект пристосування</u> пам'ятки архітектури. Наданому практичному занятті шляхом публічного обговорення вибирається варіант можливого пристосування пам'ятки архітектури після реставрації. При виборі варіанта пристосування обов'язково необхідно дотримуватися принципу збереження <u>автентичності</u> та принципу <u>реверсивності</u> . Обраний метод використання повинен бути направлений на збереження пам'ятки архітектури. Для найбільш цінних в історичному та художньому музеєфікації пам'яток архітектури для їх подальшого використання як музейно-демонстраційних об'єктів.
Самостійна робота	12	Оформлення графічної роботи.
Усього годин	120	4 кредити

Тематика контрольних робіт

Комплексні контрольні роботи, передбачені програмою навчальної дисципліни. Розроблені за тематикою змістових модулів і відповідають обсягу лекційного матеріалу.

Критерії оцінювання контрольної роботи

1. Студент впевнено орієнтується в змісті курсу, відповідає на всі три контрольні запитання, ілюструючи відповіді ескізами, начерками: «відмінно».
2. Студент орієнтується в змісті трьох контрольних запитань курсу, недостатньо володіє методикою ведення процесу розробки проєкту реставрації архітектурного об'єкту: «добре».
3. Студент погано орієнтується в змісті контрольних запитань, володіє принциповими питаннями за темами курсу, розуміє специфіку роботи архітектора з пам'ятками архітектури: «задовільно».
4. Студент не орієнтується в змісті контрольних запитань: «незадовільно».

4 ЗАСОБИ КОНТРОЛЮ ТА СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	Бали, %
МОДУЛЬ 1 Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ 1 Графічні завдання	25
ЗМ 2 Графічні завдання	25
ЗМ 3 Графічні завдання	20
Підсумковий контроль з МОДУЛЮ 1 (екзамен)	30
Усього за модулем 1	100

Основними методами контролю є:

- поточний контроль – захист альбомів графічних завдань за тематикою змістових модулів, виконаних в ході практичних занять та самостійної роботи;
- підсумковий контроль – у формі письмового екзамену.

Види завдань, засоби контролю і максимальна кількість балів

Види завдань та засоби контролю	Розподіл балів
1	2
Змістовий модуль 1	25
Практичні завдання до ЗМ 1 Основи та етапи наукової реставрації архітектурних об'єктів (альбом графічних робіт формату А3)	16
Завдання до самостійної роботи № 1 Визначення основних термінів та етапів розвитку реставрації об'єктів культурної спадщини, складання історичної довідки пам'ятки архітектури (альбом графічних робіт формату А3)	7
Усна доповідь із захисту Альбому практичних завдань № 1 (організація проведення попередніх робіт в процесі розробки проєкту реставрації пам'ятки архітектури)	2

Продовження

1	2
Змістовий модуль 2	25
Практичні завдання до ЗМ 2 Головні методи розробки проєктів реставрації архітектурних об'єктів (альбом графічних робіт формату А3)	16
Завдання до самостійної роботи №2 Архівне дослідження пам'яток архітектури, метод аналогії при реставрації пам'яток архітектури	7
Усна доповідь із захисту Альбому практичних завдань № 2 (особливості графічної реконструкції та реставрації, як метода дослідження пам'ятки архітектури)	2
Змістовий модуль 3	20
Практичне завдання № 3 Засоби та прийоми здійснення реставраційних процесів (альбом графічних робіт формату А3)	13
Завдання до самостійної роботи №3 Інженерно-конструктивні основи реставрації архітектурних об'єктів. Пристосування архітектурних об'єктів після реставрації (альбом графічних робіт формату А3)	5
Усна доповідь із захисту Альбому практичних завдань № 3 (головні види ремонтно-реставраційних робіт та методи відтворення пам'яток архітектури)	2
Підсумковий контроль – екзамен	30
Теоретичне питання 1	10
Теоретичне питання 2	10
Теоретичне питання 3	10
Всього за модулем	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою (для екзамену)
90–100	Відмінно
82–89	добре
74–81	
64–73	задовільно
60–63	
35–59	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ І РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ДБН 360-92** Планування та забудова міських та сільських поселень. [Електронний ресурс]. – Київ : Держбуд України, 2002. – Режим доступу : https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/dbn_360_92_ua/1-1-0-116.
2. Про охорону культурної спадщини : Закон України Відомості Верховної Ради України. 2000 р. № 39. Ст. 333; 2002 р., № 16 ст. 114.
3. Наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України № 41 від 26 лютого 2001 р. «Про затвердження порядку визначення меж зон охорони пам'яток».
4. ДБН А.2.2-3-2004 «Склад, порядок розроблення, погодження та затвердження проектної документації для будівництва. [Електронний ресурс]. – Київ : Держбуд України, 2004. – Режим доступу : <https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1-1-0-243>.
5. Молодченко Г. Л. Реконструкция и усиление зданий и сооружений / Г. Л. Молодченко, В. И. Гринь. – Киев : ИСИО, 1993. – 173 с.
6. Барашиков А. Я. Оценка технологического состояния строительных конструкций, зданий и сооружений / А. Я. Барашиков, А. Н. Малышев. – Киев : НМЦ Держнаглядохоронпраці України, 1998. – 232 с.
7. Кедринский А. А. Основы реставрации памятников архитектуры / А. А. Кедринский. – М. : Изобразит, искусство, 1991. – 184 с. Ил.
8. Консервация и реставрация памятников и исторических зданий. – М. : Стройиздат, 1978. – 320 с.
9. Подьяпольский С. С. Реставрация памятников архитектуры / С. С. Подьяпольский. – М. : Стройиздат, 2010 – 264 с.
10. Прибега Л. В. Охорона та реставрація об'єктів архітектурно-містобудівної спадщини України : методичний аспект / Л. В. Прибега. – Київ : Мистецтво, 2009. – 304 с.
11. Слепцов О. С. Архитектура православного храма: От замысла к воплощению / Украинская академия архитектуры, Киевский национальный университет строительства и архитектуры, Научно-проектное архитектурное бюро ЛПЦЕНЗіАРХ / О. С. Слепцов. – Киев : А+С. 2012. – 552 с., и ил.
12. Физдель И. А. Дефекты в конструкциях, сооружениях и методы их устранения / И. А. Физдель. – М. : Стройиздат, 1987. – 336 с.
13. Архитектура. Короткий словник-довідник/ за загальною редакцією А. Мардера. – Київ : Будівельник. 1995. – 333 с., іл.
14. Кодін В. О. Методичні вказівки по виконанню курсової роботи з курсу «Реставрація архітектурних об'єктів» для 5 курсу спеціальності і «Архітектура» / В. О. Кодін. – ХНАМГ, 2004.
15. Молодченко Г. Л. Методичні вказівки для виконання курсового проекту по підсиленню несучих елементів будівель при реконструкції / Г. Л. Молодченко, Н. О. Псурцева. –ХДАМГ, 2001. (№ 1280).

Реставраційні терміни, визначені Законом України «Про охорону культурної спадщини»

Історичний ареал населеного місця – частина населення місця, що зберегла об'єкти культурної спадщини, і пов'язані з ними розпланування та форми забудови, які походять з попередніх періодів розвитку, типові для певних культур або періодів розвитку.

Консервація – сукупність науково обґрунтованих заходів, які дозволяють захистити об'єкт культурної спадщини від подальших руйнувань і забезпечують збереження їхньої автентичності з мінімальним втручанням в їх існуючий вигляд.

Музеєфікація – сукупність науково обґрунтованих заходів щодо приведення об'єктів культурної спадщини у стан, придатний для екскурсійного відвідування.

Пристосування – сукупність науково-дослідних, проектних, вишукувальних і виробничих робіт щодо створення умов для сучасного використання об'єкта культурної спадщини без зміни притаманних йому властивостей, які є предметом охорони об'єкта культурної спадщини, в тому числі реставрації елементів, які становлять історико-культурну цінність.

Реабілітація – сукупність науково обґрунтованих заходів щодо відновлення культурних та функціональних властивостей об'єктів культурної спадщини.

Ремонт – сукупність проектних, вишукувальних і виробничих робіт, спрямованих на покращання технічного стану та підтримання в експлуатаційному стані об'єкта культурної спадщини без зміни властивостей, які є предметом охорони об'єкта культурної спадщини.

Реставрація – сукупність науково обґрунтованих заходів щодо укріплення (консервації) фізичного стану, розкриття найбільш характерних ознак, відновлення втрачених або пошкоджених елементів об'єктів культурної спадщини із забезпеченням збереження їхньої автентичності.

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до практичних занять та самостійної роботи
з дисципліни

«РЕСТАВРАЦІЯ АРХІТЕКТУРНИХ ОБ’ЄКТІВ»

(для студентів спеціальності 191 – Архітектура та містобудування)

Укладачі : **БОЖИНСЬКИЙ** Богдан Іванович,
ШУШЛЯКОВА Ольга Сергіївна

Відповідальний за випуск *О. А. Попова*

За авторською редакцією

Комп’ютерне верстання *О. С. Шушлякова*

План 2020, поз. 359М.

Підп. до друку 18.12.2020. Формат 60 × 84/16
Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 1,0.
Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб’єкта видавничої справи:
ДК 5328 від 11.04.2017.